

Това е страничка за историята на една страна, чиито земи помнят исторически събития, оказвали влияние върху развитието на Европа и света. Страницата е мъничка, но ние се надяваме тя да ви прехвърли към многобройни други източници, чрез които да се пренесете назад във времето и да почувствате духа на Италия чрез нейното минало.

И така, може би от най-ранно регистрираните племена на Апенините са лигурите, дали името на едно от италианските морета, както и на едноименната област в Италия. През III-то хилядолетие пр. Хр. в днешните италиански земи се настаняват италианските племена – латини, фалисци, оски, умбри, сабини и др.

През II-то хилядолетие пр. Хр. в Паданската равнина се заселват етруските. Те създават своя култура, имат собствена писменост, дори по-късно римляните заимстват техните отличителни знаци за царската институция. В историята на Рим настъпва т. нар. Царски период (753—509 г. пр. Хр.). Според римското историческо предание последният римски цар Тарквиний Горди управлява жестоко и самоволно, което предизвиква масово недоволство. Римските патриции оглавяват въстание срещу него и той е изгонен от Рим. С тези събития се свързва премахването на царската власт и установяване на републикански строй в Рим (509 г. пр. Хр.). Краят на царския период на Рим е в същото време и край на етруското господство там.

Постепенно племената на Древна Италия се смесват с автохтонните обитатели, което се отразява на техния език и култура, а след завоюването на Италия от Рим всички разнородни компоненти се сливат в една народност. Господстващ език става латинският.

Следващите четири века (509 г. пр. Хр. до 79 г. пр. Хр.) минават под знака на Римската република. През този период Рим става най-могъщата робовладелска държава, стопанин на Средиземноморието. Водят се победоносни войни с етруските, латините, галите, самнитите, картагенците, гърците, илирите, македонците, германските племена.

На фона на военните завоевания се открояват и личностите на римляни, останали в историята със своя принос в литературата и философията. Такива са Ений, забележителен римски поет, пръв описал в стихове цялата история на Рим, Марк Тулий Цицерон, римски политически деец, писател и забележителен оратор, Тит Лукреций Кар, древноримски поет и философ-материалист, автор на поемата „За природата на нещата“, Хораций (Квинт Хораций Флак), римски поет, син на освободен роб, Публий Овидий Назон, бележит поет от времето на Август, както и много други. Изявяват се талантиливи военачалници като Публий Корнелий Сципион, Гней Помпей, Марк Випсаний Агрипа, Гай Юлий Цезар и Октавиан Август, който става и първият римски император. Периодът от 30 г. пр. Хр. до 254 г. сл. Хр. се определя като епоха на Ранната Римска империя (Принципат). Първият римски император е Октавиан Август, основател на римската династия на Юлио-Клавдиите. След него властта поема осиновеният му син Тиберий. Следват управленията на римските императори Калигула, Клавдий, Нерон. Принципатът на Веспасиан Флавий поставя началото на династията на Флавиите. Начело на Рим до 96 г. застават синовете на Веспасиан, императорите Тит Флавий и Домициан Флавий. Идва ред на управлението на императорите от династията на Антонините. Това е т. нар. „златен век на империята“, епоха на блестящи успехи и могъщество на Римската империя. Други римски принципати са тези на Луций Аврелий Комод Антонин, Марк Улпий Траян, Публий Елий Адриан, Антоний Пий, Марк Аврелий Антонин, Марк Кокций Нерва. По това време творят такива велики представители на римската философия и литература като Сенека Млади, римски философ, оратор, писател и политически деец, основател и представител на римската стоическа философия, Гай Плиний Секунд (Стари), римски писател, Публий Карнелий Тацит, най-известният римски историк, писател, прекрасен стилист, политик, оратор, Децим Юний Ювенал, римски поет, един от най-забележителните римски сатирици. Късната Римска империя (Доминат) представлява важна част от историята на Европа и света през периода от 197 г. до 476 г. Но това е и начало на криза в Римската империя. В борбата между конкурентите за императорския престол надделява Луций Саптимий Север, талантлив пълководец, който поставя началото на нова династия — на Северите. След него управляват Марк Аврелий Антония (Каракала), Варий Авит Басиан (Елагабал), Александър Север. С гибелта на Александър Север завършва династията на Северите. Римската държава навлиза в период на икономическа и политическа криза. На трона в Рим се изреждат за кратко време така наречените "войнишки императори". Варварските племена се възползват от кризата и нахлуват в империята, от която постепенно отпадат някои провинции. Известно подобрене настъпва едва при император Клавдий II и сина му Аврелиан. През 284 г. на власт идва Диоклециан, който прави опити за укрепване на държавата. Той въвежда системата на тетрархия (управление на четиримата) и разделя империята на два дяла - източен и западен. След него на престола застава Константин I. По време на неговото управление християнството става равнопоставена религия. Създадена е новата столица Константинопол. Кризата в западната част на империята обаче все повече се засилва. През 395 г. император Теодосий I обявява християнството за държавна религия. Малко преди да почине той разделя империята на Източна и Западна. Поставено е началото на Средновековието в Европа.

В Италия Средновековието се характеризира с децентрализираност и голямо влияние на Католическата църква. Одоакър, поел властта след последния римски император

Ромул Августул, управлява до 493 година, титулувайки себе си крал на Италия. Управлението му приключва с нападението на остготите, което в крайна сметка довежда и до Третата Готическа война. В нея византийският император Юстиниан I надделява над остготите, но войната опустошава Италия и довежда до още по-голямото ѝ разпокъсване от страна на лангобардите. Техните нападения окончателно потъпкват надеждите за възстановяване на Западната империя и разделят Апенинския полуостров на градове-държави и малки деспотии. През следващите няколко века Папската институция остава единствената форма на власт в Италия.

Икономическият възход в Европа към 1000 година, както и увеличаването на несигурността в сухопътните маршрути довежда до по-голямо търсене на морския транспорт в Средиземно море. Формират се морските републики - градове-държави, издържани се предимно от търговия и транспорт на стоки. Такива са Генуезката и Венецианската републики. Сравнително по-голямата свобода на населението в тези държави е предпоставка за артистичния и научен подем в края на 14 век. По това време влиянието на Папската държава започва да отслабва и градовете-държави в по-развитата северна Италия стават напълно независими от Свещената Римска империя и започват развиват да се бързо. Възниква италианският Ренесанс.

Ренесансът се заражда в Тоскана и по-специално във Флоренция. Този период се характеризира с връщане към ценностите на Античността и внедряването им в изкуството, философията и архитектурата. Фокусът на възприятие от страна на ренесансовите мислители се измества от Бога към човека. Това е и една от първите стъпки към отхвърлянето на теократично-феодалният модел на Средновековието. Артистичните постижения на италианските творци оказват огромно влияние върху по-нататъшното развитие на Европа. В световното културно наследство от това време остават сонетите на Петрарка, „Владетелят“ на Макиавели и „Декамерон“ на Бокачо; фреските и картините на Джото, Ботичели, Тициан; разнообразните творби и открития на Микеланджело и Леонардо да Винчи; архитектурните проекти на Андреа Паладио и Брунелески. Същевременно след внедряването на редица научни открития, като например компасът, морските пътешествия стигат до далечни и непознати дотогава земи.

Заедно с културното и научно разнообразие на Ренесанса обаче идват и редица проблеми, сред които чумната епидемия и войните за власт между градовете-държави и местните благороднически семейства. Така една след друга избухват редица войни — Италианските войни, които продължават до 1559 година.

Отслабената от войните и чумните епидемии Италия в крайна сметка попада под управлението на Хабсбургска Испания (1559—1713) и Хабсбургска Австрия (1713—1796). В тези години централизирана италианска държава на практика не съществува. Към 1790 на Апенинския полуостров и в съседните региони под влиянието на италианската култура съществуват венецианската и генуезката републики, кралствата Сардиния и Сицилия и Папската държава. По-малки независими държави са Република Лука, Пармското херцогство, Моденското херцогство, Сан Марино и Република Рагуса (в дн. Хърватия). Всички тези държави до 1796 са под индиректен австрийски контрол, а след инвазията на Наполеон от 1796 г. Франция и Австрия си поделят хегемонията над региона. Създаването на сателитни на Франция държави обаче, като Цизалпинската република, поражда първите искри на италианския национализъм. През 1802 година Цизалпинската република е реформирана в

Италианска република, а Наполеон се провъзгласява за неин ръководител. През 1805 към нея са включени Венето и Далмация, и републиката се преобразува в Италианско кралство.

След битката при Лайпциг през октомври 1813 г. краят на наполеоновата империя започва да става очевиден. Италианските държави изоставят съюза си с Франция и се съюзават с австрийците. През 1814 г. Наполеон абдикира, а последвалият Виенски конгрес разпокъсва Италианското кралство и връща политическата обстановка на Апенинския полуостров почти такава, каквато е била през 1796 и започва нов период на политическа разпокъсаност.

Днешна Италия става национална държава едва на 17 март 1861 г., когато съществуващите дотогава държави на полуострова и Двете Сицилии се обединяват от крал Виктор Емануил II от Савойската династия, дотогава крал на Пиемонт и Сардиния. Архитектът на обединението на Италия е Граф Камило Бенсо ди Кавур, първият министър-председател на Кралство Италия. Рим остава още 10 години под властта на папата и се присъединява към Италия на 20 септември 1870 г., с което италианското обединение е окончателно завършено. Днес Ватикана е независима държава, обградена от Италия (също като Сан Марино).

Италия, макар и победителка в Първата световна война, печели след нея твърде малко, което предизвиква недоволство и чувство за несправедливост в италианците. През 1922 г. на власт идва Бенито Мусолини. Неговата партия — Фашистката, в крайна сметка заема всички места в парламента и Италия става първата в света държава с изцяло фашистко управление. То се характеризира с налагането на корпоративен икономически модел и провежда антикомунистическа и милитаристична политика. Фашистката идеология е открито тоталитарна и тази черта е записана в "Доктрина на фашизма". По-голямата част от средствата за производство са национализирани, но частната стопанска дейност не е елиминирана или забранена. Наложена е пълна цензура върху всички видове медии, макар да не са организирани активни преследвания срещу интелигенцията. Създадена е Национална доброволческа милиция, която да следи дейността на противниците на режима. Италия се превръща в полицейска държава. Фашизмът залага силно на сравненията на Италия с древен Рим и се стреми да популяризира италианската култура, отхвърляйки чуждото влияние вътре в страната. Мусолини също започва активна борба с всички видове престъпност, и в Италия за пръв път мафията загубва влиянието си в Сицилия и южните провинции, но част от босовете ѝ успяват да избягат и намират убежище в САЩ. През 1936 г. италианската армия окупира Абисиния и се полага началото на т.нар. Италианска империя - опит на Мусолини да създаде втора Римска империя. През 1939 г. е анексирана и Албания. Италия сключва специален военен съюз с Нацистка Германия - т.нар. "Стоманен пакт", а по-късно е сформиран тристранен пакт, в който влиза и Япония. За да поддържа добрите отношения с Германия, в края на 30-те години Мусолини прокарва расова политика (въпреки че той самият не е поддръжник на антисемитизма). Германия и Италия се сражават срещу западните съюзници в Африка, макар италианската армия да понася много повече загуби, отколкото Вермахта. Трите страни биват победени през Втората световна война и е сложен край на фашисткото управление.

На 2 юни 1946 г. се провежда референдум за монархията, след който се създава Италианската република и по тази причина се приема нова конституция на 1 януари

1948 г. Членове на кралското семейство са изпратени в изгнание заради връзки с фашисткия режим и получават правото да се върнат в родината си едва през 2002 г. Това е, опитахме се да разкажем в няколко абзаца основните монети от историята на Древен Рим и Италия. Но това е само въведение. Идеята ни е да ви заопознаваме с Италия, древна и съвременна, по време на цялото ви обучение в нашия италиански езиков център. Да разберем Италия и италианците, като обръщаме внимание на езика, на историята, на културата и на съвременната италианска действителност.